

Stud.mag. Amalie Glargaard

Træls – dialekt eller standardsprog?

En korpusbaseret undersøgelse af ordet 'træls'

Eksamensopgave til kurset: De Nordiske Sprogsamfund

Vejledere: Tore Kristiansen & Maria-Rosa Doublet

Københavns Universitet

2013/2014

Indholdsfortegnelse

Indledning	2
Det danske sprogsamfund.....	3
Træls	5
Metode og resultater.....	7
Fejlkilder	14
Diskussion af resultater	15
Konklusion	19
Bibliografi.....	21

Indledning

Ordet 'træls' bliver beskrevet som særligt jysk sprogbrug i både "Ordbog over Det Danske Sprog" og "Den Danske Ordbog"¹. Alligevel synes 'træls' at sprede sig til mere end den jyske befolkning. Et af de seneste eksempler på dette er et indslag i TV Avisen hvor Pia Kjærsgaard læser op af sin nye erindringsbog "Fordi jeg var nødt til det", og siger: "*Det må alligevel være træls for den første kvindelige statsminister i Danmark at hun indskriver sig i historien som den mest uduelige, for det tror jeg hun gør*"². Pia Kjærsgaard er født og opvokset i København og har altid boet i Københavnsområdet, og hun kan derfor kategoriseres som københavner³, alligevel bruger hun 'træls' i stedet for for eksempel 'irriterende'. Et andet eksempel er fra den 5. december 2013 under stormen "Bodil" hvor dr.dk i en overskrift på forsiden skrev: "*Stormen bliver træls for trafikanter*"⁴. DR's hovedsæde er placeret i København, og DR kan derfor ikke siges at være en særlig jysk institution.

Så hvad signalerer 'træls'? Signalerer det stadig noget særligt jysk, eller er det blevet en del af standardsproget? Fokusset i opgaven ligger på: Hvem siger 'træls', hvordan bruger de det, og hvorfor siger de det?

For at besvare denne problemformulering har jeg foretaget undersøgelser i Danmarks Grundforskningsfonds Center for Sociolingvistiske Sprogforandringsstudiers (DGCSS) korpus hvor jeg har undersøgt hvilke befolkningsgrupper der bruger ordet 'træls'. Min hypotese er at 'træls' er blevet et mere og mere populært ord, og at det derfor er gået imod strømmen, så det har spredt sig fra jysk over til standardsproget. Dog har jeg også en hypotese om at jyderne bruger 'træls' på flere forskellige måder end sjællænderne og københavnerne. Derfor har jeg også set mere kvalitativt på hvordan sprogbrugerne bruger 'træls'.

Jeg vil begynde denne opgave med at give en kort beskrivelse af det danske sprogsamfund med særligt fokus på det jyske regionalsprog. Derefter vil jeg kort komme ind på 'træls' etymologisk, se på hvad der står under de forskellige ordbøgers opslag af 'træls' og se hvilke resultater man får ved at søge på 'træls' på henholdsvis Google, KorpusDK og Infomedia. Herefter vil jeg præsentere og diskutere mine resultater fra DGCSS-korpusset.

¹ Ordnet.dk/ods + ordnet.dk/ddo: Opslag under 'træls'

² TV Avisen, 30. oktober 2013 kl. 18:30, <http://www.dr.dk/tv/se/tv-avisen-med-sporten/tv-avisen-med-sporten-326#!/15:53> (minuttal 15:40-15:50)

³ http://www.piadf.dk/Curriculum_Vitae.asp

⁴ <http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2013/12/04/125446.htm>

Det danske sprogsamfund

Det danske sprogsamfund er kendetegnet ved at der igennem det 20. århundrede er sket en voldsom afdialektisering af sproget. Forinden det 20. århundrede kan man beskrive det danske sprogsamfund som et heterogent sprogsamfund med forholdsvis mange dialekter i forhold til landets størrelse. Men allerede i 1800-tallet begyndte den københavnske dialekt i høj grad at påvirke sine omgivelser. I første omgang spredte dialekten sig til det øvrige Sjælland, og fra Sjælland spredte de københavnske træk sig gradvist til resten af landet.⁵ Brink og Lund har dog påvist to lydlige tendenser der har spredt sig fra henholdsvis den jyske dialekt og den sjællandske dialekt til hele landet, også København, men spredningen fra København og til resten af landet er klart den hyppigste.⁶

De traditionelle dialekter, som Inge Lise Pedersen⁷ kalder dem, forsvandt allerede i 1800-tallet fordi bønderne blev selvejende, og derfor havde mulighed for at uddanne sig selv og deres børn, blandt andet på højskoler. Her stødte bønderne på mere standardnært sprog, og i takt med at de blev bedre uddannede, blev de også mere interesserede i politik og fik derved et større netværk der rakte ud over deres lokalsamfund.⁸ I ”Plan for en ordbog over jysk folkemål” fra 1882 udtrykker H. F. Feilberg bekymring over dialekternes overlevelse. Han begrundet ligeledes de jyske bønders tab af dialekten med skolens større indflydelse: *”Ad disse veje når rigssproget ind på almuemålene, der i længden ej kunne stå imod, da de altid må føle deres armod overfor et rigt udviklet kultursprog”* (Feilberg, 1882: 1). Bondekulturen forsvandt, og med den forsvandt de traditionelle dialekter som gav adgang til denne kultur. I stedet kom standardsproget der gav adgang til politik, religion og litteratur.⁹

Det var dog først i 1960’erne og 1970’erne at standardiseringen af det danske talemål tog fart for alvor idet synet på standardsproget forandrede sig. Forinden havde der været et positivt syn på standardsproget der blev set som det rene, korrekte og smukke sprog. Dette fik dog ikke danskerne til at aflægge sig deres dialektale træk til trods for at dialekterne blev anset som grimme og som en doven måde at tale på. Der kan have været en ubevidst opgradering af dialekterne der måske har spillet ind på hvorfor danskerne inden 1960’erne ikke lagde dialekttrækkene fuldstændigt fra sig. Men i 1960’erne og 1970’erne ændredes synet på og holdningerne til standardsproget sig, og det blev set som det eneste anvendelige talesprog i det offentlige rum. Dialekterne blev derfor

⁵ Kristensen, 2003: 29 + Brink og Lund, 1975: 762

⁶ Brink & Lund, 1975: 772

⁷ Sprogforsker, tidligere ansat på DGCSS, med særlig interesse for dialektologi.

⁸ Pedersen, 2003: 10-11

⁹ Pedersen, 1999: 233-235

begrænset til hjemlig brug, og ude i offentligheden, som for eksempel i skolen og i forskellige medier, stødte den unge befolkning derfor kun på standardtalesproget. Derfor er det danske sprog blevet standardiseret, og stort set hele landet taler i dag en blanding af lav- og højkøbenhavnsk¹⁰, eller den moderne og konservative variant¹¹ som opdelingen også kaldes. Det der adskiller en jyde fra en københavner i dag, er deres forskelle i prosodi. Prosodien er det eneste tilbageværende der gør at vi kan høre forskel på de to befolkningsgrupper.¹²

Det er også en prosodisk størrelse der, ifølge Pedersen, er det eneste træk der forbinder alt jysk, og adskiller jysk fra ømålene: Den jyske apokope. Da det er det eneste træk man kan finde, der forener de jyske dialekter, kan det diskuteres hvorvidt man kan tale om et jysk regionalsprog. Et regionalsprog er defineret ved at være en lokal variant af standardsproget. Det er standardsproget sprogbrugeren stræber efter, men sprogbrugeren mislykkes i at opnå sit mål idet dialektale træk stadig blandes ind i standardsproget. Regionalsproget bruges til samme formål som standardsproget, og for de fleste sprogbrugere af et bestemt regionalsprog vil det føles som et korrekt standardsprog. Det vil dog ikke blive opfattet som korrekt standardsprog uden for den regionale grænse.¹³ Men hvis det jyske regionalsprog kun er bundet op på et enkelt prosodisk udtaletræk, den jyske apokope, hænger det i en tynd tråd. Pedersen foreslår derfor at et jysk regionalsprog måske ikke skal defineres af hvor mange sproglige fællestræk jyderne har, men mere af hvorvidt jyderne ønsker at signalere med deres talesprog at de er jyder hvor prosodien spiller en stor rolle.¹⁴

Hvis man skulle tale om et jysk regionalsprog, skulle man have et lingvistisk normcenter i Jylland. Danmarks primære lingvistiske normcenter ligger i København idet København også er landets magtcenter. Det er herfra at de nye strømninger, sproglige såvel som politiske og kulturelle, udspringer.¹⁵ En jysk pendant til det københavnske normcenter ville sandsynligvis være Århus idet byen både har et universitet og rigt kulturliv. Alligevel viser undersøgelser fra Odder, der ligger tæt på Århus, at dialekttrækkene er forsvundet. Allerede omkring år 1900 kunne man se at der var sket et skifte i generationerne hvor de unge talte meget mere standardnært end de ældre i byen. I slutningen af 1980'erne blev der igen foretaget undersøgelser i Odder der viste at dialekttrækkene nu var fuldstændigt forsvundet. Disse resultater står i modsætning til en undersøgelse foretaget i Vinderup i Vestjylland hvor alle stadig talte dialekt omkring år 1900, bortset fra dem der ikke var

¹⁰ Brink & Lund, 1975: 743

¹¹ Kristiansen, 2009: 169

¹² Kristiansen, Maegaard & Pharao, 2011: 223 + Kristiansen, 2009: 168-172

¹³ Pedersen, 2009: 157

¹⁴ Pedersen, 1999: 235-237

¹⁵ Vikør, 2001: 191

født og opvokset i byen. I undersøgelser fra 1980'erne fandt man stadig dialektale træk i Vinderup. Dette kan begrundes med at Vinderup ligger langt fra større byer, hvorimod Odder ligger nær Århus hvilket peger på at Århus ikke fungerer som normcenter for jysk, men derimod også udbreder de københavnske standardtræk.¹⁶ Derfor kan man argumentere for at Danmark kun har et lingvistisk normcenter, København.

Alligevel, påpeger Pedersen, lader det til at de unge ikke ønsker at efterligne københavnernes fuldstændig, men stadig ønsker at fastholde et regionalt islæt¹⁷ hvilket leder mig videre til 'træls'.

Træls

'Træls' er oprindeligt en genitivform af 'træl' der blev brugt i sammensætninger som eksempelvis 'trælsarbejde' hvilket havde betydningen 'et møjsommeligt arbejde som man ville sætte en træl til'. Forleddet 'træls' blev så senere omfortolket som et adjektiv idet 'træl' var gledet ud af det danske sprog som et alment og brugt ord. Derfor er det som adjektiv man kender ordet i dag.¹⁸

Som tidligere nævnt kategoriseres 'træls' som et særligt jysk ord i både Ordbog over det Danske Sprog (ODS) og i Den Danske Ordbog (DDO), men i Politikens Nudansk Ordbog (PNO) beskrives 'træls' ikke som jysk, men blot som daglig tale¹⁹ hvilket tyder på at der er uenighed i hvorvidt man karakteriserer 'træls' som særligt jysk eller ej.

I Den Store Danske Udtaleordbog bliver 'træls' karakteriseret som særligt jysk sprogbrug, men det bliver nævnt at ordet også findes i københavnsk og sjællandsk hvor det kan udtales med stød: '*trä'ls*'.²⁰ Der er dog også flere forskellige måder at udtale 'træls' på i Jylland hvilket sprogforskere på Peter Skautrup Centret på Aarhus Universitet har undersøgt. De har fundet frem til at der er 5 måder at udtale 'træls' på hvor '*træls*' og '*træls*' er de mest almindelige, men former som for eksempel '*træls*' og '*trælsk*' findes også. Det er interessant at de forskellige udtaler ikke er knyttet til geografiske områder, men er spredt over hele Jylland.²¹

Ifølge Brink og Lund er 'træls' normalt et ubøjeligt adjektiv på jysk, mens det bliver bøjet i de øvrige dialekter.²² I Bidrag til en Ordbog over Jyske Almuemål (Jysk Ordbog) er der heller ikke

¹⁶ Pedersen, 2003: 19-22

¹⁷ Pedersen, 2003: 26

¹⁸ Ord og sag 22: 62

¹⁹ Politikens Nudansk Ordbog: Opslag under 'træls'

²⁰ Den Store Danske Udtaleordbog: Opslag under 'træls'

²¹ Jf. bilag 1

²² Den Store Danske Udtaleordbog: Opslag under 'træls'

opstillet nogen bøjningsformer til 'træls', hverken i komparation, pluralis eller køn hvilket peger i retning af at jyderne ikke bøjer 'træls'.²³

'Træls' optræder i en undersøgelse foretaget af Torben Arboe og Inger Schoonderbeek hvor de undersøgte hvilke træk man forbinder med århusiansk. Undersøgelsen blev foretaget blandt 102 ansatte og studerende på Nordisk Institut på Aarhus Universitet. I denne undersøgelse kom 'træls' på en 6. plads over hvad de adspurgte forbandt med århusiansk.²⁴ Jysk Ordbog anser dog ikke 'træls' for at være særlig århusiansk, men lokaliserer det derimod til en stor del af landet: Vestjylland, Nordslesvig, Vejrum (tæt ved Holstebro), Mors, Thy, Salling og Søvind (mellem Odder og Horsens). Peter Skautrup Centrets kortlægning over ordets forskellige udtaler peger også i retningen af at 'træls' er et ord der bliver anvendt i hele Jylland.²⁵

Hvis man kigger på betydninger af 'træls', kan man se at der er sket en forandring gennem tiden. Slår man 'træls' op i ODS, får man betydningerne 'møjsommelig', besværlig og 'trælsom'. Samtidig opdeler ODS brugen af 'træls' i specifikke områder: arbejde, vej/føre, tid, tung uhåndterbar genstand, dyr/person der er svært at have med at gøre. ODS giver som den eneste ordbog også flere ordforbindelser med 'træls' som for eksempel: "*Det gaar træls*" og "*have det træls*". I DDO er betydningen blevet mere løs: "*Forbundet med ubehag, irritation, besvær, anstrengelse, ensformighed el. lign.*", og i PNO er det kortet ned til: "*Som virker anstrengende og irriterende*". Men det lader også til at være vanskeligt at give en præcis definition af hvad 'træls' betyder, for slår man ordet op i Gyldendals synonymordbog, får man 16 forskellige synonymmer der går fra 'irriterende' og 'vanskelig' til 'udmattende' og opslidende.

Til trods for at 'træls' anses for at være særlig jysk og dermed et dialektalt ord i de fleste ordbøger, kommer der 1.510.000 forekomster frem hvis man søger på "træls" på Google,²⁶ og søger man i avisdatabasen Infomedia, er der inden for 30 dage, fra den 17. december 2013, 42 forekomster af 'træls'/'trælse'/'trælst' i de landsdækkende aviser. Man finder forekomster i såvel Politiken som Berlingske Tidende og Weekendavisen. Tager man alle regionale dagblade og ugeaviser med i sin søgning, får man, i løbet af de 30 dage, 787 forekomster hvoraf de jyske ugeaviser er stærkt repræsenteret.²⁷ Ud fra disse resultater lader det til at ordet ikke er gået af mode. Søger man på 'træls' i KorpusDK, ser man en tydelig fremgang i forekomster af 'træls' fra Korpus90 til Korpus2000.²⁸ I Korpus90 var 53 forekomster, mens der i Korpus2000 var 140 forekomster hvilket vil sige at antallet af forekomster er mere end fordoblet fra 1990 til 2000. Samme

²³ Bidrag til en Ordbog over Jyske Almuemål – Fjerde bin T-Å: Opslag under 'træls'

²⁴ Arboe & Schoonderbeek, 2009: 78-81

²⁵ Jf. bilag 1

²⁶ https://www.google.dk/?gws_rd=cr&ei=NQywUvbyJbDo4QS7zwe#q=%22tr%C3%A6ls%22 (Søgt d. 17. december 2013)

²⁷ <http://apps.infomedia.dk.ep.fjernadgang.kb.dk/Ms3E/Search2.aspx> (Søgt d. 17. december 2013)

²⁸ www.ordnet.dk/korpusdk

tendens ses også i søgninger af 'trælse' og 'trælst'.²⁹ Både Google, Infomedia og KorpusDK giver eksempler på hvordan og hvor meget 'træls' bliver anvendt i skriftsproget. Hvordan 'træls' bliver brugt i talesproget og hvilke befolkningsgrupper der bruger ordet, vil blive belyst i opgavens næste afsnit hvor jeg præsenterer mine resultater fra DGCSS-korpuset.

Metode og resultater

Min undersøgelse er foretaget i Danmarks Grundforskningsfonds Center for Sociolingvistiske Sprogforandringsstudiers (DGCSS) korpus. DGCSS-korpuset er et talesprogskorpus bestående af en lang række interview foretaget fra 1970'erne og helt frem til 2010'erne. Det særlige ved netop dette korpus er at man har interviewet de samme personer både i 1970'erne og igen i 2000'erne hvilket giver et billede af hvordan sprogdudviklingen i talesproget ser ud i real time frem for kun apparent time som man finder frem til ved at undersøge udviklingen set gennem generationer.³⁰ Jeg har gjort brug af Ordbog over Dansk Talesprogs søgemaskine hvor jeg har søgt på forekomster af 'træls' og komparationerne 'trælsere' og 'trælsest'. Herudover har jeg søgt på bøjningsformerne 'trælse' og 'trælst'.

I mine resultater har jeg udeladt de forekomster hvor intervieweren bruger ordet. Dette gjorde jeg ved at fjerne de forekomster hvor informantens fødselsår var ukendt hvilket fjernede 40 af forekomsterne. Herudover fandt jeg kun en forekomst af 'trælsest' hvor informanten siger: "*Der er jo ikke noget der hedder trælsest*". 'Trælsest' er sagt i en forbindelse hvor det bliver omtalt, og hvor informanten siger at man ikke kan sige 'trælsest', og derfor har jeg valgt ikke at medtage dette resultat i mine samlede resultater. Jeg fandt ingen forekomster af 'trælsere'.

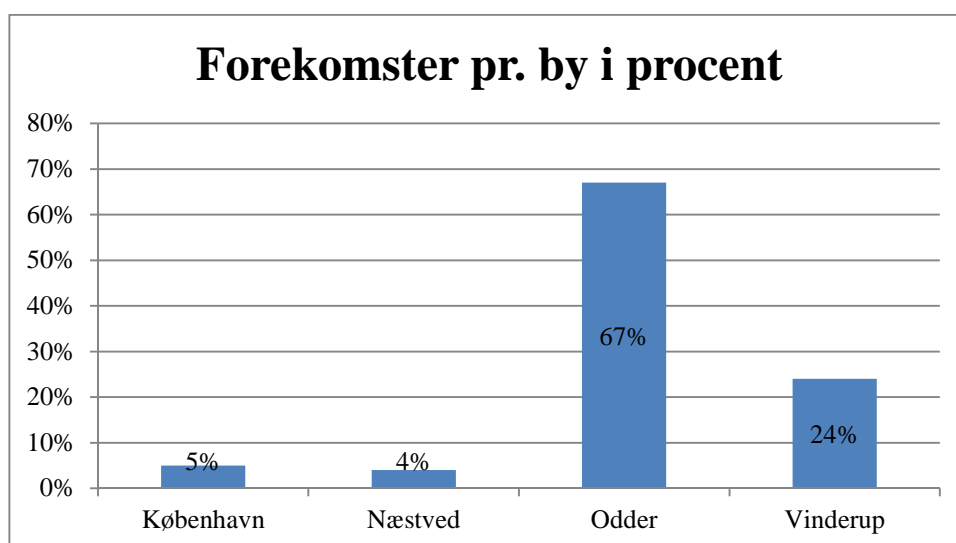
Når alle bøjningsformer er taget med, og alle de ukendte informanter (interviewerne) er fjernet, var der i alt 245 forekomster. Da mit fokus ligger på træls i forhold til den geografiske udspredding af ordet, var jeg mest interesseret i forekomster fra interviewene foretaget i henholdsvis København, Næstved, Odder og Vinderup. Derfor fjernede jeg forekomsterne fra 2 undersøgelser, Clarin-undersøgelsen og Familie-undersøgelsen. Herudover fjernede jeg, til trods for at de var geografisk placeret, forekomster fra Tinglev-undersøgelsen idet der kun var en enkelt forekomst, og resultatet fra denne undersøgelse derfor var vanskeligt at anvende. Dermed er resultatet for det samlede antal forekomster 236.

²⁹ Trælse: Korpus90: 13 forekomster, Korpus2000: 19 forekomster – Trælst: Korpus90: 1 forekomst, Korpus2000: 7 forekomster

³⁰ http://dgcss.hum.ku.dk/omcentret/vision_empiri_relevans/ + Jensen, 2009: 145-146

Det er tydeligt ud fra forekomsterne at det stadig er jyderne, og i særlig grad informanterne fra Odder, der bruger 'træls' mest:

By	Forekomster	Omregnet i procent
København	13	5 %
Næstved	10	4 %
Odder	155	67 %
Vinderup	58	24 %

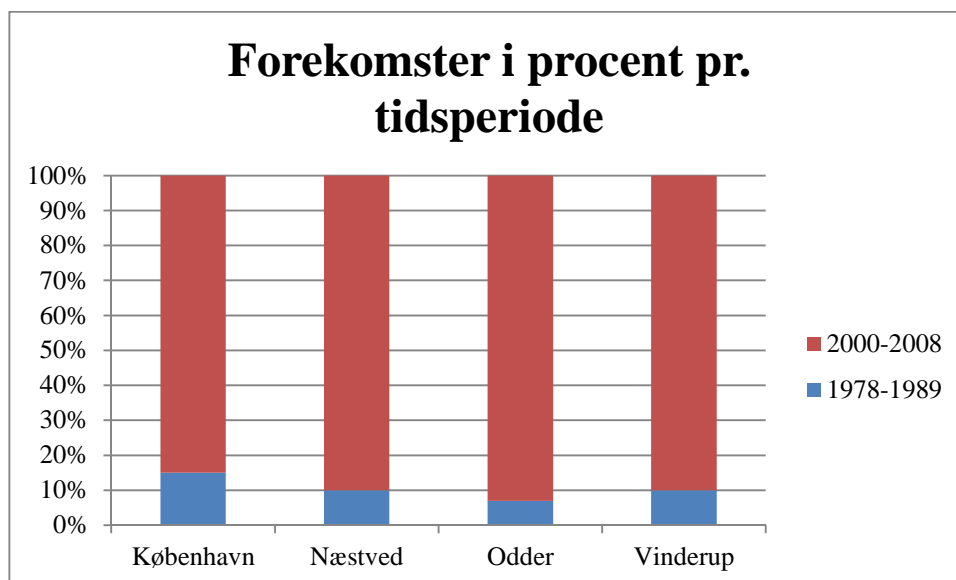

Informanterne fra Odder siger langt over halvdelen af alle forekomsterne af 'træls', mens informanterne fra Vinderup siger knap en fjerdedel. Københavnerne og næstvederne har få forekomster af 'træls', henholdsvis København med 13 forekomster og Næstved med 10 forekomster. Dog bruges 'træls' på Sjælland, og kan derfor ikke siges at være et udelukkende jysk fænomen.

Det er påfaldende at informanterne fra Vinderup har så få forekomster af 'træls' i forhold til informanterne fra Odder. Dette står i kontrast til Den Jyske Ordbog der nævner Vestjylland som en region hvor 'træls' bruges, og som ikke nævner Odder eller Århus-området som en egn hvor 'træls' bruges særligt meget. Dog nævnes Søvind der ligger tæt på Odder som en kilde til 'træls', men Vestjylland og Søvind forekommer sidestillet med hensyn til hvor meget 'træls' bruges. Resultatet stemmer dog samtidig overens med Arboes og Schoonderbeeks undersøgelse der viste at 'træls' blev anset som noget særligt århusiansk, idet Århus ligger tæt på Odder.

Min hypotese er at 'træls' er blevet et populært ord der spreder sig og bliver brugt mere og mere på Sjælland. Hvis man ser på hvornår optagelserne er blevet foretaget, kan man opdele dem i to

perioder: De første optagelser er optaget mellem 1978-1989, mens de næste optagelser er foretaget mellem 2000-2008. Ser man på i hvilken af de to perioder de fleste informanter har brugt 'træls', får man et billede af at ordets popularitet er steget kraftigt fra 70'erne og 80'erne til 00'erne. Tendensen er tydelig i alle byerne og kunne derfor bekræfte min hypotese om at populariteten af 'træls' er steget inden for de seneste år.

Dette resultat stemmer ligeledes overens med de tidligere nævnte resultater fra KorpusDK hvor man også kunne se en kraftig stigning i brugen af ordet fra 1990 til 2000.

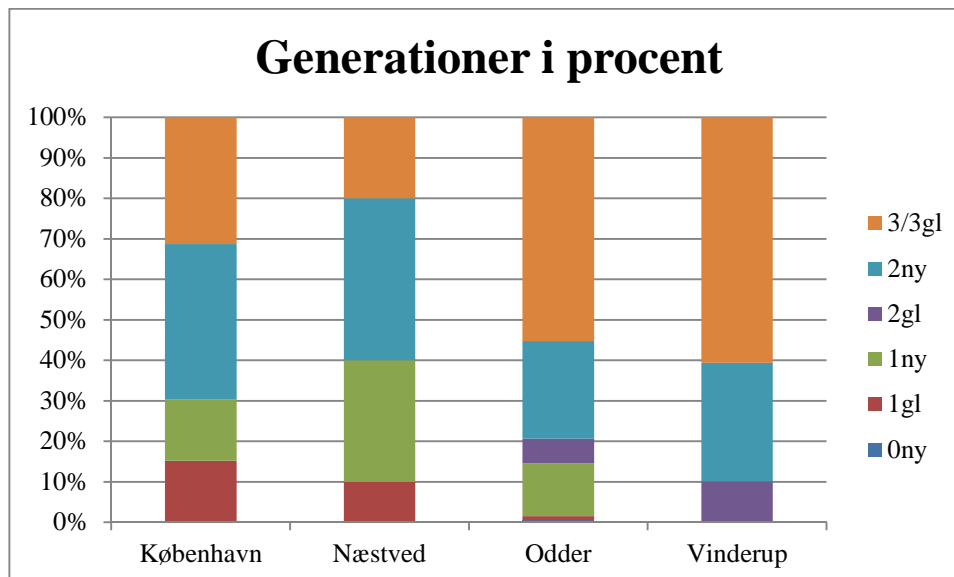
Hvis man derefter ser nærmere på hvilken generation som informanterne der har sagt 'træls', tilhører, tegner der sig et lidt andet billede i forhold til ordets popularitet i de fire byer. DGCSS-korpusset arbejder med 3 generationer: Generation 1 er født i perioden 1942-63, generation 2³¹ er født i perioden 1964-83 og generation 3 er født i perioden 1987-96. Generation 1 og 2 er optaget to gange, første gang i perioden 1978-89 og anden gang i perioden 2005-08. Derfor er generationerne kategoriseret efter om det er første eller anden gang de er blevet optaget. Er de optaget i tidsperioden mellem 1978-1989, kaldes de "(generation)gl". Er det derimod anden gang, i perioden 2005-2008, generationen er optaget, kaldes de "(generation)ny". Således får man for eksempel både en "1gl" (Generation 1 optaget mellem 1978-1989) og en "1ny" (Generation 1 optaget mellem 2005-2008). Generation 3 er kun optaget en gang.³² Herudover har jeg en enkelt forekomst fra en

³¹ Jeg har valgt at samle de to kategorier i korpusset som kaldes generation 2 og generation 2,5. Generation 2 er født mellem 1964-1973 og generation 2,5 er født mellem 1976-1983. Det var kun Næstved-undersøgelsen der havde informanter der tilhørte generation 2,5, og for lettere at kunne sammenligne generationerne har jeg derfor valgt at slå denne gruppe sammen med generation 2.

³² Jensen, 2009: 134

informant som i korpuset er kategoriseret som generation 0. Informanten der tilhører generation 0, er fra Odder, født i 1935 og optaget i 2005 og kaldes derfor ”0ny”.

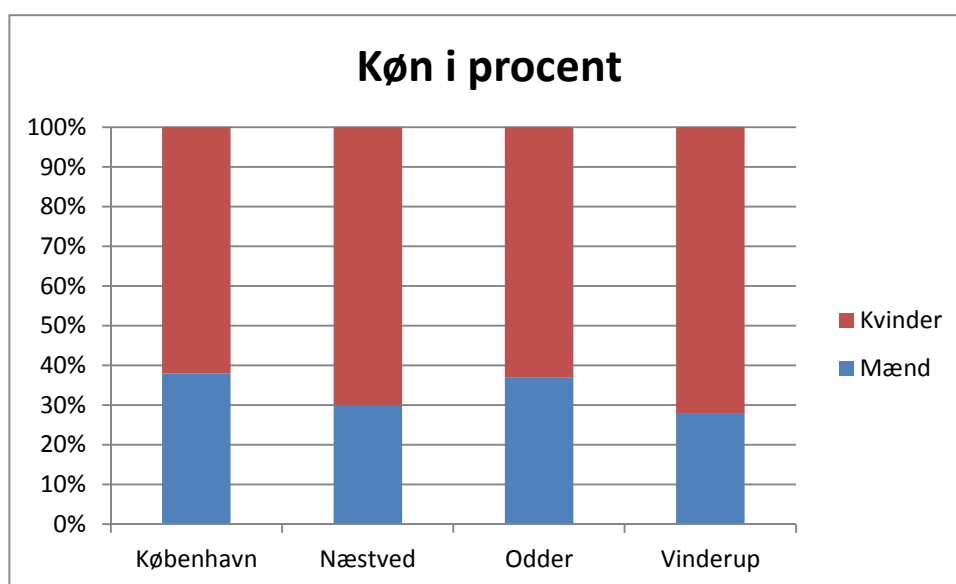
By	0ny	1gl	1ny	2gl	2ny	3/3gl
København	0 %	15 %	15 %	0 %	38 %	31 %
Næstved	0 %	10 %	30 %	0 %	40 %	20 %
Odder	0,5 %	1 %	13 %	6 %	24 %	55 %
Vinderup	0 %	0 %	0 %	10 %	29 %	60 %

I Vinderup og Odder har generation 2 flere forekomster af 'træls' i de nye optagelser (2ny) end i de gamle (2gl) hvilket stemmer overens med den tidligere graf der viser forekomster i procent pr. tidsperiode. Man kan derfor se at brugen af ordet 'træls' er steget i real time. I København og Næstved kan man se på 'træls' i real time mellem de to optagelser af generation 1. Her er billedet ikke helt så entydigt idet der ikke er en stigning i forekomster i København mellem de gamle (1gl) og de nye optagelser (1ny). Der er dog heller ikke et fald da der er lige mange forekomster i hver optagelsesperiode. I Næstved er der derimod en klar stigning der understøtter min hypotese om at 'træls' er blevet og måske bliver mere og mere populært og derfor spreder sig til hele landet. Hvis man ser på apparent time, er det interessant at se hvordan den unge generation, generation 3, deler sig mellem landsdelene. I Jylland er stigningen forsat således at den unge generation siger mere 'træls' end de ældre generationer, men øst for Storebælt falder forekomsterne af 'træls' når

man bevæger sig op i den yngste generation, særligt i Næstved. Disse resultater kunne tyde på at 'træls' har haft en stigning der har gjort ordet mere populært uden for Jylland, men at denne stigning i popularitet er stoppet. Ud fra resultaterne kan man derfor forvente at 'træls' vil blive brugt mindre i fremtiden på Sjælland hvilket modsiger den tendens som den tidligere graf med tidsperioderne umiddelbart fremfører.

Kigger man på informanternes køn, tegner der sig et tydeligt billede af at det er kvinderne der bruger 'træls' mest.

Det er interessant at kvinderne står for over 60 % af alle forekomsterne af 'træls' i alle fire byer og i særlig grad i Næstved og Vinderup hvor det er over 70 % af forekomsterne der er sagt af en kvinde. Dette er interessant fordi mange sociolingvistiske undersøgelser viser at kvinder taler mere standardnært end mænd, både de kvinder der bor i storbyområdet hvor variation er socialt relateret, og de kvinder der bor på landet hvor variationen går fra mere eller mindre traditionel dialekt. De fleste af undersøgelserne omhandler fonologien, men overfører man resultatet til også at gælde for ordforråd, er det påfaldende at det er kvinderne der bruger 'træls' mest i alle fire byer.³³ Dette kunne sætte spørgsmålstegn ved om 'træls' skal ses som noget dialektalt, eller om ordet skal opfattes som en del af standardtalesproget.

Det kvindelige overtal i brugen af 'træls' kunne man muligvis sammenholde med sproghandlingen og genren hvori 'træls' bliver brugt mest. Korpusset viser at 'træls' bliver brugt mest når man

³³ Pedersen, 1998: 16-17

udveksler følelser, og når man sladrer.³⁴ Dog ville man skulle gribe til fordomme og stereotyper for at give belæg for at det er kvinder der sladrer mest og taler mest om følelser, og man kan derfor ikke vide sig sikker på om der er en sammenhæng mellem disse resultater.

Sammenligner man de forgående resultater, er prototypen på en ”træls-siger” en kvinde fra Odder der er født mellem 1987-1996.

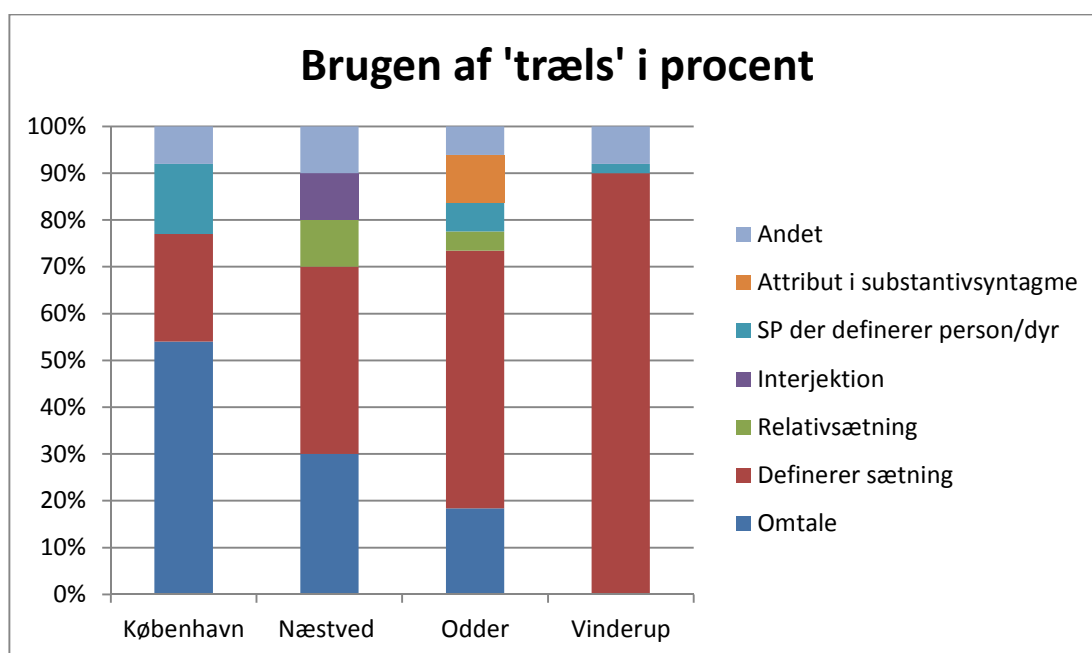
Opgavens anden hypotese er at jyderne bruger ’træls’ på flere forskellige måder og inden for flere områder end sjællænderne. Dette er ligeledes blevet undersøgt i DGCSS’ korpus. Ud fra udtrækkene fra korpusset har jeg opstillet en række kategorier som er dækkende for hvordan ’træls’ bliver anvendt i sætningen. Dog var der visse eksempler der var så særegne at de ikke kunne kategoriseres sammen med andre eksempler. Nogle af disse eksempler kan ses yderligere behandlet i diskussionsafsnittet.

Ud fra forekomsterne er der opstillet 7 kategorier. Den første er ”omtale”. I denne kategori er alle forekomster hvor ’træls’ ikke bliver anvendt i en sætning, men bliver omtalt som for eksempel: *”Jeg synes for eksempel mange jyder de siger meget træls”*. Anden kategori, ”Definerer sætning”, er alle forekomster hvor ’træls’ bruges til at sige noget om enten en ledsætning, en infinitivsætning eller en foregående sætning. Disse sætninger er kendetegnet ved at have ordstillingen ”det er træls (at)”, og et eksempel på dette kunne være: *”det er træls at skrive speciale”*. Tredje kategori, ”Relativsætning”, indeholder de forekomster hvor ’træls’ er blevet anvendt i en relativsætning: *”Jeg tror mere det er måden de siger det på, der er træls”*. Fjerde kategori er forekomster hvor informanten har brugt ’træls’ som en interjektion. Jeg har kun fundet et enkelt eksempel hvor man kan argumentere for at ’træls’ bliver brugt som interjektion. Informanten udbryder et *”Ja, det er træls”* efter at have fortalt en historie om hvordan hun er blevet dårligt behandlet. Ydermere er *”Ja, det er træls”* sagt efter en pause og nogle smaskelyde så det står alene og ikke lægger sig direkte til den foregående sætning på samme måde som eksemplerne i ”Definerer sætning”-kategorien. Hvis ikke man kan kalde eksemplet en interjektion, kan man i hvert fald argumentere for at *”Ja, det er træls”* har en interjektionel funktion i ytringen. Kategorien ”interjektion” er under alle omstændigheder en relevant kategori da ’træls’ ofte bliver brugt som interjektion. Dette ses også i forekomsterne i korpusset. Problemet er blot at det er interviewerne der bruger ’træls’ som interjektion og ikke informanterne. Et eksempel fra korpusset er en informant der fortæller om

³⁴ Jf. bilag 2: Carsten Hansen, Martin Hansen og Jessie Leigh fra Ordbog over Dansk Talesprog, har foretaget en undersøgelse i DGCSS’ korpus der understøtter mine resultater. De har pga. større kendskab til korpusset kunne udtrække nogle andre tabeller og grafer som jeg vedhæfter denne opgave. Det skal påpeges at disse resultater er dannet på en anden baggrund end min idet redaktørerne af Ordbog over Dansk Talesprog kun har søgt på ’træls’ og ikke på ’trælse’ og ’trælst’.

hvordan hun blev frosset ude til håndbold fordi hun var ny hvortil interviewereren svarer: ”Ej hvor træls”. At der er så få forekomster hvor informanten anvender ’træls’ som interaktion, kan skyldes at det er informanterne der beretter historier, og interviewererne der skal komme med kommentarer og andre former for minimalrespons hvor ’træls’ er oplagt hvis der fortælles en historie der minder om den ovenstående. Interviewerne fortæller ikke historier, og derfor er det ikke så oplagt for informanterne at bruge ’træls’ som interjektion. Femte kategori ”SP der definerer person/dyr” er forekomster hvor ’træls’ bliver brugt som subjektsprædikat til at sige noget om en person eller et dyr som for eksempel: ”Jeg synes hun var træls i starten”. Kategorien ”Attribut i substantivsyntagme” er forekomster hvor ’træls’ fremtræder som et attributivt i et substantivsyntagme som for eksempel: ”Jeg havde sådan en træls dag”. Den sidste kategori, ”Andet”, indeholder de forekomster som ikke kan kategoriseres som nogen af de 6 foregående kategorier.

By	Omtale	Definerer sætning	Relativsætning	Interjektion	SP der definerer person/dyr	Attribut i substantivsyntagme	Andet
København	54 %	23 %	0 %	0 %	15 %	0 %	8 %
Næstved	30 %	40 %	10 %	10 %	0 %	0 %	10 %
Odder	18 %	54 %	4 %	0 %	6 %	10 %	6 %
Vinderup	0 %	90 %	0 %	0 %	2 %	0 %	8 %

Resultaterne viser at informanterne fra Odder bruger 'træls' på flest måder idet Odder har forekomster fra alle kategorier, bortset fra 'træls' som interjektion. Næstvederne og københavnernes har mange forekomster af 'træls' hvor de bruger ordet til at forklare hvordan jyderne taler. Blandt københavnernes er det den største procentdel der blot omtaler ordet og ikke anvender det. Dette kan skyldes at langt de fleste af forekomsterne af 'træls' stammer fra interview der skulle afdække sprogholdninger³⁵ hvor københavnernes har brugt 'træls' til at definere jydernes sprog. Herudover har sjællænderne og københavnernes flest forekomster af arten "det er træls (at)...". Det er dog også denne kategori der er flest af hos jyderne, særligt hos informanterne fra Vinderup. Overraskende er det at informanterne fra Vinderup ikke bruger 'træls' på lige så mange måder som informanter fra Odder. Informanterne fra Vinderup er faktisk de informanter der bruger 'træls' til færrest af de kategoriserede områder. Selv informanterne fra København bruger 'træls' til flere af områderne til trods for at der er over fire gange så mange forekomster af 'træls' fra Vinderup som fra København. Hvis man ser på bøjningsformer af 'træls', er det kun Odder der er repræsenteret. I korpusset var der tre forekomster af bøjningen 'trælst' som for eksempel: "*Hun havde fødselsdag den dag jeg blev konfirmeret, det var lidt trælst*". De tre forekomster er sagt af to forskellige informanter der begge er født i 1990 og optaget i 2006. Ud af de tre forekomster er den ene forekomst en informant der omtaler ordet 'trælst' i stedet for at anvende det. Det er også kun fra informanterne i Odder at man finder eksempler på kongruensbøjning i pluralis af 'træls' som for eksempel: "*Der er så mange trælse ting der sker i større byer*". I korpusset var der 7 forekomster af bøjningen 'trælse' når man trak forekomsterne sagt af interviewerne fra. De 7 forekomster er sagt af 6 forskellige informanter der er født mellem 1964 og 1990, men som alle er optaget i 2005/2006.

Fejlkilder

DGCSS' korpus er dannet af en lang række interview der ikke var foretaget med henblik på at skulle bruges til et talesprogskorpus. Derfor er der i korpusset ikke taget højde for for eksempel hvorvidt de forskellige generationer er ligeligt repræsenteret hvorfor der kan være en af de fire byer hvori en af generationerne slet ikke er blevet optaget. Dette kan spille ind på mine resultater fordi det er usikkert om en manglende generation i for eksempel Vinderup skyldes at ingen i den generation har sagt 'træls', eller om der ikke er blevet optaget nogen informanter der tilhører den

³⁵ Jf. bilag 2

pågældende generation. Den samme problematik gør sig også gældende inden for køn idet man ikke kan vide sig sikker på om kvindelige informanter er i overtal i forhold til mandlige.

Når man søger på et bestemt ord i et korpus, er man afhængig af at det har været relevant at bruge ordet i interviewsituationen. Så selvom 'træls' er et alsidigt ord der, som resultaterne viser, kan bruges i mange sammenhænge, så er der stor sandsynlighed for at nogle af informanterne i de mange interview har 'træls' i deres almindelige ordforråd, men blot ikke har fundet det relevant at bruge i sammenhængen. Der kan også være nogle af informanterne der har brugt ordet til trods for at de normalt ikke bruger det idet flere af interviewerne bruger 'træls', nogle af dem endda temmelig ofte, og derfor kan have påvirket informantens valg af ord.

I mine resultater af antal forekomster pr. by, pr. tidsperiode, pr. generationer og pr. køn har jeg valgt ikke at lade brugen af 'træls' spille ind. Man kunne have fjernet de forekomster hvori informanten udelukkende omtaler 'træls' i stedet for at anvende det. Dette er ikke valgt fordi selvom informanten blot omtaler ordet, viser det alligevel at ordet er kendt af informanten.

Diskussion af resultater

Mine resultater viser at det i Jylland er blevet mere populært at sige 'træls', og at de unge jyder er den befolkningsgruppe der bruger 'træls' mest. Man kan derfor diskutere om 'træls' er en del af et jysk regionalsprog og af en særlig jysk identitet. Mange af de "klassiske" jyske dialekttræk, som for eksempel at sige 'a' om sig selv, er forsvundet ud af talesproget, og derfor er der, som Kristiansen, Maegaard og Pharao argumenterer for, kun intonationen tilbage hvis man vil signalere hvorfra i landet man kommer.³⁶ Men ud over intonationen kan man måske fremhæve 'træls' som et ord jyderne kan bruge hvis de ønsker at signalere at de er jyder. Man kan derfor argumentere for at 'træls' signalerer jysk identitetsfølelse. Dette understøttes af at mange af de københavnske og sjællandske informanter i korpusset nævner 'træls' som tilhørende særligt jysk sprogbrug, og af Torben Arboe og Inger Schoonderbeeks undersøgelse af hvilke træk man forbinder med århusiansk. Hvis 'træls' kan bruges til at signalere at man er jyde, er det en meget nem måde at gøre det på. Det er let at skrue op og ned for brugen af 'træls' hvor det derimod er sværere at lave om på sin intonation for at lyde mindre jysk.

'Træls' er et ord som har mange forskellige betydninger, og som jyderne bruger inden for forskellige områder. Dette kunne man se i resultaterne idet informanterne fra Odder havde

³⁶ Kristiansen, Maegaard & Pharao, 2011: 223

eksempler på seks af de opstillede kategorier. Dog skal det understreges at informanterne fra Odder havde langt de fleste forekomster af 'træls' i korpusset, og at det derfor er oplagt at det er her man finder flest variationer i brugen af 'træls'. Dette ses også hvis man ser nærmere på hvilke forekomster fra Odder der er blevet kategoriseret som "Andet". Et interessant eksempel er 'have det træls' som står nævnt i ODS som en fast ordforbindelse. I korpusset finder man tre forekomster af denne ordforbindelse der er sagt af tre informanter fra Odder: *"Så går vi ned og brevstemmer fordi så kan vi ellers så ville vi have det træls med hvis det var"*, *"starte en dag hvor man har det træls, det øh kan jo godt træffe at smitte af på noget af resten"* og *"hvis man har børn der er rigtig syge og har det rigtig træls"*. De tre eksempler viser at 'have det træls' både kan betyde at man har det dårligt psykisk, man har for eksempel dårlig samvittighed, og at man har det dårligt fysisk, man er syg. To af forekomsterne er sagt af en informant der tilhører generation 1, mens den tredje er sagt af en informant der tilhører generation 2. Man kunne derfor umiddelbart tro at denne ordforbindelse, i og med den er så dårligt repræsenteret i korpusset, og at det er de ældre generationer der anvender den, er gledet ud af sproget. Men foretager man en søgning på Google, får man 445.000 forekomster³⁷ hvori man både finder eksempler på den psykiske og den fysiske betydning. Man kan dog ikke vide hvilken generation de personer der har skrevet udtrykket på internettet, tilhører, men man kan dog argumentere for at ordforbindelsen stadig bliver brugt. Herudover er de tre forekomster i korpusset af 'have det træls' alle fra optagelser foretaget i 00'erne hvilket også er med til at gøre ordforbindelsen aktuel. Dog kan man argumentere for at ordforbindelsen 'have det træls' kan ses som en særlig måde at bruge 'træls' på som man kun finder eksempler på fra jyske informanter.

Overraskende, i forhold til hvad der stod i Den Store Danske Udtaleordbog, var at der kun var eksempler fra Odder hvor 'træls' blev bøjet i pluralis og køn. Igen er Odder det sted hvor over halvdelen af alle forekomster stammer fra, og derfor er der størst sandsynlighed for at det er her bøjningsformerne er blevet sagt, men ifølge Den Store Danske Udtaleordbog burde der ikke være forekomster af 'træls' i bøjet form fra jyske informanter. Disse burde i stedet være kommet fra "ikke-jyske" informanter, hvilket i dette tilfælde ville have været næstvedere eller københavnere. Når bøjningsformerne alligevel bliver brugt i Odder, kan man undre sig over at der ikke er forekomster af bøjningsformer fra Vinderup. At man ikke ser eksempler på 'trælst', kan skyldes at de traditionelle vestjyske dialekter kun havde et køn, fælleskøn, hvorfor det ikke var nødvendigt at kongruere 'træls' med neutrum. I Østjylland brugte man begge køn i de traditionelle dialekter, og

³⁷ www.google.dk: Søgning under "har det træls" d. 21.12.2013

derfor er det mere oplagt at finde bøjningsformen 'trælst' i Odder frem for i Vinderup. Man kunne herudover forklare den manglende forekomst af 'trælse' med den jyske apokope der i udtalen undlader det sidste '-e' i pluralisformen så man ikke kan høre forskel på om 'træls' bøjes i pluralis eller ej. Dog finder man apokopen i alle de jyske dialekter og derfor også i de østjyske hvorfor denne forklaring ikke virker tilstrækkelig.³⁸

Hvis man ser på komparationsbøjninger, findes der hverken eksempler på formerne 'trælsere' eller 'trælest' hvor de bliver anvendt, i korpusset. ODS skriver også at disse komparationsformer er sjældne i sproget.³⁹ Men hvis man i stedet for at se på komparationsformerne 'trælsere' og 'trælest', ser på om 'træls' bliver anvendt med suppletiv bøjning, finder man eksempler på både 'mere træls' og 'mest træls'. I korpusset er der tre eksempler i alt, hvoraf to af eksemplerne stammer fra informanter fra Odder og et af eksemplerne stammer fra Vinderup.

Der er ud fra resultaterne en mulighed for at bøjninger af 'træls' er et nyt fænomen idet både forekomsterne af 'trælst' og 'trælse' og de perifrastiske bøjninger, 'mere træls' og 'mest træls', alle er fra interview optaget i 2005 og 2006. Forekomsterne af 'trælst' er endda alle sagt af informanter der tilhører generation 3. Forekomsterne af 'trælse' og de perifrastiske komparationer er mere spredt med hensyn til fødselsår, dog stammer de fleste fra generation 2 og 3.⁴⁰

Resultaterne fra korpusset sætter spørgsmålstegn ved Den Store Danske Udtaleordbog hvori der står at 'træls' kun bøjes uden for Jylland. Hvis bøjningsformer af 'træls' skal ses som et forholdsvist nyt fænomen i det jyske talesprog, kan de ses som et forsøg fra jydernes side på at gøre 'træls' til et mere standardnært ord, så det passer ind i deres øvrige standardiserede talesprog. Men da Brink og Lund karakteriserer bøjningsformerne som "ikke-jyske", og der derudover heller ikke er anført bøjningsformer i Den Jyske Ordbog, kan man diskutere om bøjningsformerne blot er endnu et eksempel på at de sproglige tendenser spreder sig fra København mod Jylland. Herved kan man argumentere for at de københavnske standardbøjninger af 'træls' nu er nået til Jylland. Dette kan understøttes af at der er flere eksempler på bøjningsformer fra Odder end fra Vinderup idet tidligere undersøgelser har vist at standardtrækkene spreder sig hurtigere til Odder end til Vinderup idet Odder ligger tættere på Århus.⁴¹ Hvis dette er forklaringen, er bøjningsformerne ikke et ønske fra jyderne selv om at standardisere 'træls', men derimod endnu påvirkning fra det københavnske

³⁸ <http://www.jyskordbog.dk/ordbog/kommentarer/ko7.1.html> + Pedersen, 1999: 224

³⁹ www.ordnet.dk/ods: Opslag under 'træls'

⁴⁰ Trælse: 5 af forekomsterne er sagt af informanter tilhørende generation 2, og de sidste 2 forekomster er sagt af 2 informanter fra generation 3

De perifrastiske komparationer: 1 af forekomsterne er sagt af en informant fra generation 1 og de øvrige 2 forekomster er sagt af informanter fra generation 2

⁴¹ Pedersen, 2003: 19-22

talesprog. Dog ville man, hvis dette var tilfældet, have forventet af finde eksempler på bøjninger af 'træls' fra de københavnske data.

Hvor der sker en fremgang af de unge jyders brug af 'træls' i forhold til generation 2, sker der derimod en tilbagegang i de unge københavnere og næstvederes brug af ordet. Dette kan skyldes at de unge i København og Næstved har taget et andet ord til sig i stedet for 'træls': 'Nederen'. 'Nederen' er et forholdsvist nyt ord, DDO daterer det til 1992⁴², der er del af en gruppe af ord der ender på 'eren' som for eksempel: 'Grineren' og 'steneren'. 'Nederen' kan bruges både som subjektiv og adjektiv, men når det bruges som adjektiv, har det omtrent samme betydning som 'træls' da det kan bruges om noget der er irriterende, skuffende eller dårligt.⁴³ 'Nederen' kan også anvendes på samme måde som 'træls': Man kan have en 'nederen dag', en person kan være 'nederen' og nogen gange er det hele måske bare 'nederen'. Man kan endda finde udtrykket 'have det nederen' hvis man foretager en søgning i Google⁴⁴ hvor der også er eksempler på både psykiske og fysiske problemer. Søger man på 'nederen' i DGCSS' korpus får man 64 forekomster hvoraf kun 3 stammer fra Jylland. De 3 jyske forekomster er sagt af 2 forskellige kvindelige informanter fra Odder der er født i slutfirserne og optaget i 2006. Men de to jyske informanter omtaler 'nederen' i en samtale om sprogholdninger. Der er derfor ingen forekomster i korpusset af jyske informanter der bruger 'nederen' i deres talesprog. De to jyske kvinder der omtaler 'nederen', er de ældste i korpusset der bruger ordet, og det ser derfor ikke ud til at 'nederen' rigtig har fundet indpas hos de unge jyder. De informanter fra Sjælland og København der bruger ordet, er alle født i 1990 og tilhører derfor generation 3. Hvis man sammenligner københavnernes og næstvedernes brug af 'nederen' og 'træls', kan man se stor variation i brugen af 'nederen' som man ikke kunne finde for 'træls'.

I og med at der i korpusset kun er forekomster fra generation 3, kan man argumentere for at 'nederen' kan være et ungdomssprogligt træk hvorfor der er sandsynlighed for at ordet vil forsvinde ud af de unges sprog i takt med at de bliver ældre. Derfor kunne 'nederen' være et eksempel på "age grading", hvor sproget forandrer sig med alderen, og der er derfor ikke tale om en egentlig sprogforandring.⁴⁵ Den ene af de kvindelige informanter fra Odder der omtaler 'nederen', siger dog at hun ofte bruger 'nederen' fordi "*jeg tror sådan noget som træls, det er ved at dø lidt ud på en eller anden måde*". Informantens fornemmelse af forholdet mellem 'træls' og 'nederen' står i

⁴² www.ordnet.dk/ddo: Opslag under "nederen"

⁴³ Hartling, A.S. 2012: 3

⁴⁴ www.google.dk: Søgning under "har det nederen" d. 21.12.2013: Jeg fandt 66.100 forekomster

⁴⁵ Preisler, 2010: 109

kontrast med resultaterne fra korpusset hvor 'træls' ser ud til at leve i bedste velgående, i hvert fald i Jylland. Men det kan være at resultaterne fra korpusset viser et billede af et skifte der er på vej hvor 'nederen' spreder sig fra København og udrydder den dialektale variant, 'træls', ligesom det har været tilfældet så mange gange før. 'Nederen' har i hvert fald spredt sig fra København hvor der er 24 forekomster, til Næstved hvor der er 17 forekomster.⁴⁶ Det kunne være interessant at undersøge hvorvidt de unge der siger 'nederen' i dag, skifter til 'træls' når de bliver ældre. Denne hypotese kunne understøttes af at det er i de nye optagelser af generation 2 at man finder flest forekomster af 'træls' både i København og Næstved. Der er dog også den mulighed at de unge sjællændere og københavnere tager 'nederen' med sig således at man med nye undersøgelser vil finde 'nederen' hos informanter fra flere aldersgrupper, og at 'nederen' vil sprede sig til resten af landet.

Konklusion

Ud fra resultaterne fra Danmarks Grundforskningsfonds Center for Sociolingvistiske Sprogforandringsstudiers korpus er det svært at konkludere hvorvidt 'træls' spreder sig fra Jylland til hele landet. Det er tydeligt at det er jyderne der bruger 'træls' mest i deres talesprog. Det er også her man finder flest forskellige måder at anvende 'træls' på. Samtidig er der forekomster fra interviewene i henholdsvis Næstved og København, men forekomsterne fra disse interview er betydeligt færre i antal end forekomsterne fra interviewene i Vinderup og Odder. Dette kommer tydeligst til udtryk når man ser på den yngste generation af informanter hvor der er meget få unge sjællændere og københavnere der bruger 'træls', mens den yngste generation i Jylland er den generation der siger 'træls' mest. Denne forskel kan måske skyldes at de unge øst for Storebælt bruger 'nederen' i stedet for 'træls'. Derfor kan 'træls', på baggrund af resultaterne fra DGCS's korpus, stadig karakteriseres som et særligt jysk ord, men man skal dog være opmærksom på at man kan finde det anvendt hos københavnere og folk fra andre geografiske områder uden for Jylland. Herudover er ordets popularitet hos jyderne steget gennem årene hvilket kan forklare hvorfor 'træls' bliver set mere og mere i mediebilledet.

Ud fra korpusresultaterne kan man derfor konkludere at der er stor sandsynlighed for at 'træls' signalerer en særlig jysk identitetsfølelse. De unge jyder bruger 'træls' mere og mere, og dette

⁴⁶ De resterende forekomster stammer fra Clarin-undersøgelsen som jeg ikke ved hvorfra i landet er foretaget

skyldes måske at de ønsker at adskille sig fra københavnernes idet deres øvrige sprogbrug stammer fra det københavnske talesprog.

Bibliografi

Arboe, T. & Schoonderbeek, I. 2009: "Århusiansk – byens sprog før og nu". I: Borchmann, S. et al. (red.) 2009: *Århushistorier. Fra bjerget til byen*. Gylling: Aarhus Universitetsforlag

Brink, L. & Lund, J. 1975. *DANSK RIGSMÅL 2*. Odense: Gyldendal

Feilberg, H. F. 1882. *Plan for en ordbog over jysk folkemål*. Kjøbenhavn: Universitets-jubilæets danske samfund

Hartling, A.S. 2012: "Grineren – og andre grineren ord. En grammatisk statusopgørelse". I: *Nyt fra Sprognævnet 2012/1*. Dansk Sprognævn

Jensen, T. J. 2009. "Refleksivt anvendte pronominer i moderne dansk". I *Ny forskning i grammatik*. Institut for Sprog og kommunikation

Kristensen, K. 2003. "Standard Danish, Copenhagen sociolects, and regional varieties in the 1900s". I: *International Journal of the Sociology of Language* 159

Kristiansen, T., Maegaard, M. & Pharao, N. 2011: "Det er intonationen, vi hører det på: Perceptionsstudier i genkendelse af moderne dansk med henholdsvis jysk og københavnsk aksang". I: Arboe, T & Schonderbeck, I. (red.) *Jysk, Ømål, Rigsdansk mv.: Studier i dansk sprog med sideblik til nordisk og tysk*. Århus

Kristiansen, T. 2009. The macro-level social meanings of late-modern Danish accents. I: *Acta Linguistica Hafniensia* 41: 167–192

Pedersen, I. L. "Regionalisme og identitet. Om jysk og dansk i tusind år". I: Gregersen, F. & Kristiansen, T. (red.). 2009. *Fra folkemål til multietnolekt – og 23 andre artikler inden for nordisk dialektologi, sociolingvistik og sproghistorie*. Oslo: Novus Forlag

Pedersen, Inge Lise (2003): Traditional dialects and the de-dialectalization 1900–2000. *International Journal of the Sociology of Language* 159

Pedersen, I. L. 1999. "Regionalitet og sprogudvikling i Danmark. Er det begrundet at tale om regionalitet i Danmark?" I: Pedersen, I. L. 2009: *Fra folkemål til multietnolekt*. Oslo: Novus

Pedersen, I.L. "Sprog og køn". I: Henrichsen, P.J. et al. (red.) 1998: *NyS 24*. Aalborg: Dansklærerforeningen.

Preisler, B. 2010. "Engelsk og dansk: Funktioner og status – nu og i nærmeste fremtid". I: Jørgensen, J. N. & Holmen, A. (red.) *Sprogs status i Danmark 2021. Københavnerstudier i tosprogethed* 58: 106–120

Vikør, L. S. 2001. *The Nordic Languages*. Oslo: Novus Press

Google:

https://www.google.dk/?gws_rd=cr&ei=NQywUvbyJbDo4QS7zwE#q=%22tr%C3%A6ls%22
(Søgt d. 17. december 2013)

https://www.google.dk/search?q=nederen&rlz=1C1KMZB_enDK538DK538&oq=nederen&aqs=chrome..69i57j69i60l2j0l3.1231j0j7&sourceid=chrome&espv=210&es_sm=93&ie=UTF-8
(Søgt 21. december 2013)

https://www.google.dk/search?q=%22har+det+tr%C3%A6ls%22&rlz=1C1KMZB_enDK538DK538&oq=%22har+det+tr%C3%A6ls%22&aqs=chrome..69i57j0.10135j0j7&sourceid=chrome&espv=210&es_sm=93&ie=UTF-8
(Søgt 21. december 2013)

Infomedia:

<http://apps.infomedia.dk.ep.fjernadgang.kb.dk/Ms3E/Search2.aspx> (Søgt d. 17. december 2013)

TV Avisen, 30. oktober 2013 kl. 18:30, <http://www.dr.dk/tv/se/tv-avisen-med-sporten/tv-avisen-med-sporten-326#!/15:53> (minuttal 15:40-15:50)

http://www.piadf.dk/Curriculum_Vitae.asp

<http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2013/12/04/125446.htm>

Ord & Sag 22:

http://jysk.au.dk/fileadmin/www.jysk.au.dk/publikationer/centrets_publicationer/ord____sag_1_-_25/ordsag22.pdf

Ordbøger:

Brink, L., Lund, J., Heger, S., Norman Jørgensen, J. 1991. *Den Store Danske Udtaleordbog*. Norge: Munksgaard

Feilberg, H.F., 1910-1914. *Bidrag til en Ordbog over Jyske Almuemål – Fjerde bin T-Å*. København: Universitets-jubilæets danske samfund

Ingemann, T., 2011. *Synonymordbog*. Slovenien: Gyldendal

www.ordnet.dk/ods

www.ordnet.dk/ddo

<http://www.jyskordbog.dk/ordbog/kommentarer/ko7.1.html>